

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Van

Persoonsgegevens

Datum

08 november 2023

Referentie

42369057

Bijlagen

1: Kamerbrief Kansrijk opleiden - het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt
2: Bijlage advies SBB kwalificatiestructuur
3: Bijlage evaluatie van KiesMBO
4: Bijlage monitor LOB
5: Bijlage evaluatie expertisepunt LOB
6: Gelakte nota ter ondertekening voor openbaarmaking

Kamerbrief Kansrijk opleiden - het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt

Aanleiding

In de Werkagenda mbo heeft u gezamenlijk met partners in het mbo het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt tot een van de drie prioriteiten voor de komende jaren gesteld. Eerder is met u gesproken over het opstellen van een Kamerbrief waarin zowel een stand van zaken van de uitwerking van acties uit de Werkagenda als een korte vooruitblik op de toekomst wordt gegeven. Deze uitgewerkte brief ligt nu voor ter ondertekening. De brief bouwt voort op uw Kamerbrief 'Kansrijk opleiden - macrodoelmatigheidsbeleid mbo' uit december 2022 en de Werkagenda mbo uit februari 2023.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd akkoord te gaan met verzending van de brief 'Kansrijk opleiden - het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt' naar de Tweede Kamer.

Kernpunten van de brief

- In deze brief wordt benoemd dat de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt krachtig is. Daarna volgt een korte analyse waarom de aansluiting nog beter moet:
 - Afgestudeerden hebben ongelijke kansen op de arbeidsmarkt;
 - Er is veel talent nodig voor maatschappelijke opgaven;
 - (Technologische) ontwikkelingen gaan snel.
- In de Werkagenda mbo is daarom samen met partners in het mbo het verbeteren van de aansluiting daarom al tot prioriteit gesteld. In de brief wordt, aan de hand van de vier fases die de student doorloopt tijdens zijn of haar studie, geschetst welke acties vanuit de Werkagenda de afgelopen maanden in gang zijn gezet.
 - Uw eerdere besluiten over het verlengen van de subsidieregeling praktijkleren en het Regionaal Investeringsfonds mbo zijn hierin verwerkt.
 - De SBB is conform de afspraak in de Werkagenda gevraagd advies te geven over de doorontwikkeling van de kwalificatiestructuur om bij te dragen aan een toekomstbestendig mbo. Dit advies wordt als bijlage met de Kamer gedeeld. In de brief is uw reactie op het advies opgenomen. Zie de toelichting voor meer informatie.

- Met de uitwerking van acties als het versterken van LOB, oriëntatieprogramma's in het mbo en de AanDeBak-garanties wordt invulling gegeven aan verschillende moties.
- De brief bevat een korte stand van zaken over de eigen werkwijze kansrijk opleiden van de sector. Het blijkt complex om resultaat te boeken. Er is opgenomen dat u gezien de uitdagingen ongeduld voelt.
- Vervolgens wordt in de brief gesteld dat er in de toekomst nog meer moet gebeuren, om er voor te zorgen dat alle mbo'ers kansrijk worden opgeleid én Nederland niet vastloopt. Uw advies aan een volgend kabinet is daarom om scherpere keuzes vanuit de overheid niet te schuwen.
 - U kondigt in de brief het onderzoek naar het effect van meer sturende maatregelen vanuit de overheid aan. Het gaat om maatregelen als het vergoeden van schoolkosten in tekortsectoren, het instellen van een arbeidsmarkt gerelateerde numerus fixus en het verlagen van lesgeld voor bepaalde opleidingen. In de brief wordt gesteld dat de effectiviteit van dit soort kostbare maatregelen op dit moment onbekend is. Daarom wordt in het onderzoek goed bekeken welke maatregelen wel en welke niet kunnen werken.
 - Het is aan een volgend kabinet om met de uitkomsten van dit onderzoek naar hun eigen inzicht aan de slag te gaan. Daarbij wordt kort verwezen naar uw aanbiedingsbrief bij de toekomstverkenning, het IBO mbo en het advies van de SBB.

Toelichting

Eerdere afstemming

- Eind augustus is de opzet van de brief met u besproken. In dit gesprek heeft u aangegeven dat u zich kan vinden in de voorgestelde lijn: een uitwerking van de acties in de Werkagenda rond het verbeteren van de aansluiting aan de hand van de fases van een student door het mbo én een blik naar de toekomst.
- U heeft aangegeven:
 - dat u achter het ingezette pad van de sector met de werkwijze kansrijk opleiden staat, maar dat het gezien de uitdagingen belangrijk is om te versnellen en waar nodig in de toekomst meer te doen.
 - dat u daarom een eerlijk beeld wilt schetsen van de mogelijke instrumenten om vanuit de overheid scherper te sturen. De effecten van kostbare maatregelen als het verlagen van les gelden voor specifieke opleidingen zijn niet bekend.
 - dat u het belang van nauwe samenwerking met bedrijven voor kansrijk opleiden wilt onderstrepen.
 - dat u een passage over monitoring op wilt nemen.
- Uw punten zijn in deze brief verwerkt.

Krachtenveld

- Een conceptversie van de brief is ter informatie ambtelijk gedeeld met de MBO Raad, SBB en VNO-NCW.

- De reactie van SBB hebben we waar passend verwerkt. SBB heeft vooral behoefte aan een gesprek over de acties die gevraagd worden naar aanleiding van het advies over de kwalificatiestructuur. We gaan ambtelijk met SBB in overleg over de vervolgacties.
- De MBO Raad vindt het over het algemeen een prima brief en begrijpt het agenderen van de mogelijkheid van scherpere keuzes op deze manier.
 - De MBO Raad is het niet eens met de verplichte inschrijving in een opleidingsdomein bij heroriëntatie. Zie de toelichtende paragraaf hieronder.
 - Daarnaast vraagt de MBO Raad om nuance bij de rol van het Expertisepunt LOB bij het opstellen van een sector overstijgende visie en agenda. De tekst in de brief is hierop wat aangepast.
- Van VNO-NCW hebben we vooralsnog geen reactie ontvangen.
- Een conceptversie van brief is ambtelijk afgestemd met FIN, BZK, EZK, SZW en VWS.
 - De IRF gaf met name aan dat het van belang is niet vooruit te lopen op acties voor een volgend kabinet en het wetsvoorstel verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt. De concept brief is daarop aangepast. De IRF is akkoord met de voorliggende brief.
 - BZK is akkoord met de passage over het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid en de AanDeBak-garanties.
 - VWS is niet op onjuistheden gestuit en wil ambtelijk verder afstemmen hoe het programma Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en welzijn (TAZ) en kansrijk opleiden elkaar nog meer kunnen versterken.
 - Van andere departementen hebben we vooralsnog geen reactie.
- De brief is intern afgestemd met de collega's van hoger onderwijs en voortgezet onderwijs.

Pilot oriëntatieprogramma's en inschrijving in opleidingsdomein

- De vormgeving van de pilot oriëntatieprogramma's is uitgebreid besproken met de MBO Raad, SBB en VNO-NCW. Hierin zijn we hen op veel punten tegemoet gekomen. Op een aantal punten verschillen we van mening. Met name het intrekken van de oude brieven over in- en doorstroomklassen leidt tot zorg bij de MBO Raad.
- In de beoogde beleidsregel worden de (verouderde) brieven aan mbo-instellingen (d.d. 6 januari 2010 en 23 maart 2010) over in- en doorstroomklassen ingetrokken. Deze brieven gaan over loopbaantrajecten van maximaal drie maanden voor jongeren die nog geen deelnemer zijn (of wensen over te stappen naar een andere beroepsopleiding) en twijfelen over welke opleiding ze willen volgen. Zij kunnen op grond van de brieven met een inschrijving voor een reguliere beroepsopleiding een programma volgen om tot een gemotiveerde studiekeuze te komen.

- Deze brieven zijn inmiddels achterhaald door de mogelijkheid van de opleidingsdomeininschrijving, waarmee een passendere wettelijke inschrijfmogelijkheid is gecreëerd.
- De aangekondigde intrekking van de brieven leidt tot weerstand bij de MBO Raad en SBB. Zij geven aan dat:
 - mbo-instellingen veel gebruikmaken van de in de brieven geboden mogelijkheden;
 - een opleidingsdomein een lagere prijsfactor kent;
 - en zij vrezen voor administratieve lasten door overschrijving van studenten.
- Deze weerstand verwachten we grotendeels te kunnen ondervangen door in de beleidsregel de mogelijkheid van een langere oriëntatieperiode te bieden (maximaal een jaar). Zo is er een vangnet voor studenten als er na een periode van (her)oriëntatie geen flexibele instroommogelijkheid is in de gekozen opleiding. Bovendien wordt beoogd dat een student die twijfelt aan de gemaakte studiekeuze en die nog feitelijk de 'oude' opleiding volgt, ingeschreven kan blijven op de 'oude' opleiding om te onderzoeken of de huidige opleiding de juiste keuze is. Zo wordt de administratieve last beperkt.
- Een inschrijving in een opleidingsdomein is gekoppeld aan prijsfactor 1,0. In aanvulling daarop is er (in ieder geval gedurende de pilot) jaarlijks €14 miljoen toegevoegd aan de lumpsum voor oriëntatieprogramma's. Daarnaast kunnen instellingen de middelen uit de Tijdelijke regeling aanvullende bekostiging loopbaanoriëntatie en – begeleiding mbo 2023 binnen de kaders in zetten voor oriëntatieprogramma's. Er zijn daarom voldoende middelen beschikbaar.
- Wij zien inhoudelijk dus geen aanleiding om hier een andere route in te kiezen. De voorliggende brief is daarom niet aangepast naar aanleiding van de reactie van de MBO Raad.

Advies SBB - inzichten voor een toekomstbestendige kwalificatiestructuur

- Afgelopen voorjaar heeft u SBB gevraagd om hun inzichten te delen over een toekomstbestendige kwalificatiestructuur voor het mbo. SBB heeft uw vraag beantwoord en in het advies gaat SBB onder andere in op het actueel houden van kwalificaties en de ruimte voor inspelen op behoeftes van de arbeidsmarkt, de kwalificatiestructuur voor verschillende doelgroepen en de kansen van een gemeenschappelijke skills taal.
- U heeft gevraagd naar onze appreciatie van het SBB advies.
- Ons inziens is deze reactie op dit moment voldoende en kan het advies benut worden in de uitwerking van de toekomstverkenning en het IBO mbo. Het advies geeft aanknopingspunten om waar nodig op een aantal punten de kwalificatiestructuur toekomstbestendiger te maken. Het advies sluit ook aan op signalen uit het veld. In het veld wordt aangegeven dat de kwalificatiestructuur verbeterd kan worden op punten zoals meer ruimte voor flexibiliteit, maar er is veelal geen behoefte aan een volledige herziening van de huidige structuur.
- Het blijft wel van belang fundamentele vragen over de organisatie van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt niet uit de weg te gaan. De kernvraag blijft hoe we (de inhoud van) het mbo zo inrichten dat studenten optimaal worden voorbereid op de arbeidsmarkt van de

toekomst. Voor een antwoord op deze vraag kan het behulpzaam zijn om niet alleen te kijken naar bestaande structuren, maar ook te verkennen wat er nog meer nodig is.